

Urvalsprovet i miljö- och livsmedelsekonomie 2022

Välkommen till urvalsprovet i miljö- och livsmedelsekonomie, Förnamn Efternamn

Läs noggrant igenom alla anvisningar

Provet består av 2 delar. Provet tar 3 timmar. Du kan fördela tiden på de olika delarna hur du vill. Du kan fritt förflytta dig mellan de olika delarna under provets gång. Om någon del blir på hälft sparas den senaste versionen som ditt provsvar. Svara på alla delar.

Under provet får du öppna endast urvalsprovssystemet och en separat materialfil. Du kan planera dina svar och skriva egna anteckningar på konceptpappret. Anteckningarna på konceptpappret beaktas inte i bedömningen.

Bedömningen av urvalsprovet

Urvalsprovet består av två delar. Du kan få 0–30 poäng för båda delarna.

Del 1 bedöms för alla som deltagit i provet och de sökande rangordnas utgående från resultatet. Del 2 bedöms endast för de 150 sökande som klarat sig bäst i del 1. Om flera sökande har samma poäng som den 150 bästa sökande, bedöms del 2 för alla dessa sökande.

Du kan bli antagen endast om alla delar av ditt urvalsprov bedöms. Poängen för alla delar räknas ihop. De sökande som får flest poäng antas.

Provmaterialer

Förhandsmaterial:

Reisch, L., Eberle, U., & Lorek, S. (2013). Sustainable food consumption: An overview of contemporary issues and policies. *Sustainability: Science, Practice, and Policy*, 9(2), 7-25. doi:10.1080/15487733.2013.11908111

EC (2021). EU agricultural outlook for markets, income and environment, 2021-2031. European Commission, DG Agriculture and Rural Development, Brussels. doi: 10.2762/753688

Material som delas ut vid provet:

Bild av rapporten World Wildlife Fund (2020) Living Planet Report 2020 – Bending the curve of biodiversity loss. Almond, R.E.A., Grooten M. and Petersen, T. (Eds). World Wildlife Fund, Gland, Switzerland. (På sidan 55, Figure 11: Development pathways since 1970 have featured unequal benefits and burdens that differ across countries.) [Länk till provmaterial](#)

Jallinoja, P., Niva, M., & Latvala, T. (2016). Future of sustainable eating? Examining the potential for expanding bean eating in a meat-eating culture. *Futures*, 83, 4-14. [Länk till provmaterial](#)

Del 1

Flervalsuppgifter som baserar sig på förhandsmaterial (0–30 poäng)

Poängsättning: Varje rätt svar ger 1,5 poäng. Varje felsvar ger -1 poäng. Varje uppgift som inte besvarats ger 0 poäng. Du kan välja endast ett svarsalternativ. Svartalerna tiven är i slumpmässig ordningsföljd

Uppgift 1.1 Hur många människor på jorden lider enligt uppskattningen i artikeln av hunger och underkonsumtion av mat (underconsumption of food)?

Svarsalternativ 1	350 miljoner
Svarsalternativ 2	450 miljoner
Svarsalternativ 3	800 miljoner
Svarsalternativ 4	1,5 miljard

Uppgift 1.2 Vilken är för europeiska konsumenter den viktigaste orsaken till att köpa ekologisk mat, enligt Willers och Kilchers (2012) undersökning som texten hänvisar till?

Svarsalternativ 1	Oro över klimatförändringen
Svarsalternativ 2	En tro på att ekologisk mat är hälsosammare än icke-ekologisk mat
Svarsalternativ 3	Att visa sin sociala status
Svarsalternativ 4	Omsorg om djurs välbefinnande

Uppgift 1.3 Hur stor andel av företagen inom livsmedelsindustrin i EU är enligt EU:s lagstiftning små eller medelstora (SMEs)?

Svarsalternativ 1	40 %
Svarsalternativ 2	62 %
Svarsalternativ 3	73 %
Svarsalternativ 4	99 %

Uppgift 1.4 Vilken av följande nämns inte i artikeln som en trend inom livsmedelsproduktion eller -konsumtion?

Svarsalternativ 1	Konsumenterna är mer främmande än tidigare för hur deras mat har producerats
Svarsalternativ 2	Intresset för ekologiska livsmedel och "slow food" ökar
Svarsalternativ 3	Den tid som ägnas åt att köpa, tillreda och äta mat har ökat i de flesta EU-länder
Svarsalternativ 4	Symboliska betydelser och hedonistiska upplevelser kopplas allt oftare till konsumtion av mat

Uppgift 1.5 Matsvinnet i privata hushåll lyfts fram i artikeln som ett hållbarhetsproblem. Vilket av följande nämns som en orsak till att matsvinn uppstår i privata hushåll?

Svarsalternativ 1	Reklam som lockar till impulsköp
Svarsalternativ 2	Konsumenternas minskade respekt för maten
Svarsalternativ 3	Konsumenternas svaga färdigheter i måltidsplanering och en allmän brist på livsmedelskompetens
Svarsalternativ 4	Bristande kunskap bland konsumenterna om att svinn är skadligt

Uppgift 1.6 Den offentliga förvaltningen försöker påverka livsmedelsbranschens hållbarhet bland annat genom en märkningspraxis (labeling) som kommunicerar om produkternas hållbarhet och ansvarsfullhet. I texten specificeras styrkorna och svagheter i detta. Som svagheter i märkningspraxisen nämns att den:

Svarsalternativ 1	inte ökar konsumenternas medvetenhet om perspektiv som rör hälsa och miljö
Svarsalternativ 2	inte i någon betydande grad gör det lättare för konsumenter att fatta informerade beslut
Svarsalternativ 3	inte ändrar konsumenternas köpbeslut i någon betydande grad
Svarsalternativ 4	inte är en effektiv marknadsföringsmetod på en saturerad marknad

Uppgift 1.7 Varför har de europeiska ländernas regeringar inte varit villiga att ta i bruk en nationell livsmedelspolitik som förhåller sig mer ambitiöst till hållbarhet?

Svarsalternativ 1	De regeringskoalitioner som har makten har inte nått samförstånd om saken
Svarsalternativ 2	De har varit rädda för att företag inom livsmedelssektorn ska avsluta sin verksamhet och flytta till andra länder
Svarsalternativ 3	Världshandelsorganisationen (WTO) har motsatt sig planer på ambitiösare nationell livsmedelspolitik
Svarsalternativ 4	Man har varit rädd för att strikta hållbarhetsmål kan visa sig stå i konflikt med EU-lagstiftningen

Uppgift 1.8 Enligt texten råder det inom forskningen och politiken ett ganska klart samförstånd om de problem och drivkrafter (drivers) som anknyter till livsmedelssystemets ohållbarhet. Vilken av följande hör inte till de problematiska drivkrafter som nämns i texten?

Svarsalternativ 1	Stora avstånd mellan producenterna och konsumenterna
Svarsalternativ 2	Jordbrukens ovilja att öka sina produktionsmängder och specialisera sig
Svarsalternativ 3	Det biomassasvinn som uppstår på livsmedlens väg från åkern till bordet
Svarsalternativ 4	Den stora konsumtionen av animaliska produkter, i synnerhet kött- och mjölkprodukter

Uppgift 1.9 I texten presenteras en klassificering (framework) för olika typer av politiska metoder genom vilka man kan sträva efter att främja livsmedelssystemens hållbarhet, exempelvis i förhållande till folkhälsan. Vilken av följande politiska åtgärder hör till de hälsofrämjande marknadsbaserade (market-based) politiska metoder som nämns i klassificeringen?

Svarsalternativ 1	Begränsning och reglering av reklam för ohälsosamma livsmedel och drycker
Svarsalternativ 2	Minskad mervärdesskatt (VAT) på ekologiskt producerade livsmedel
Svarsalternativ 3	Höjd mervärdesskatt (VAT) på livsmedel som innehåller kött och fett
Svarsalternativ 4	Ökning av andelen vegetariska och ekologiskt producerade livsmedel i matsalar och restauranger inom den offentliga sektorn

Uppgift 1.10 "Knuffande" (nudging), som ingår i urvalet av metoder för konsumentpolitiken, innebär:

Svarsalternativ 1	Att konsumenterna styrs mot hållbarare konsumtionsval på frivillig basis
Svarsalternativ 2	En förändring i efterfrågan på och utbudet av hållbara produkter som baserar sig på den offentliga sektorns upphandlingar (public procurement)
Svarsalternativ 3	Att skapa en större roll för forskare med insikt i politiken och beslutsfattare med insikt i forskning inom konsumentpolitiken
Svarsalternativ 4	Att avlägsna lagstiftningsmässiga hinder som ökar matsvinnet

Uppgift 1.11 enligt publikationen EU Agricultural Outlook beror osäkerheten i projektionerna på

Svarsalternativ 1	Osäkra befolkningsprognoser
Svarsalternativ 2	Osäkra frihandelsavtal
Svarsalternativ 3	Ökad inflation
Svarsalternativ 4	Osäkra oljepriser och valutakurser

Uppgift 1.12 Det sker förändringar i markanvändningen inom Europeiska unionen. Ett av följande alternativ är fel. Vilket?

Svarsalternativ 1	Skogsytan har ökat under det senaste decenniet
Svarsalternativ 2	Jordbruksmarken (arable land) kommer att fortsätta minska
Svarsalternativ 3	Ändringen av konventionellt odlade åkrar till ekologiskt odlade åkrar kommer att förbli på en hög nivå under det närmaste decenniet
Svarsalternativ 4	Ytan för den jordbruksmark som är i bruk (utilised agricultural area) ökar, eftersom produktion på marginella markområden med lägre värde blir allt mer lockande

Uppgift 1.13 Vilket av följande alternativ gällande jordbruksgrödor (arable crops), oljeväxter (oilseeds) och biobränslen är fel?

Svarsalternativ 1	Användningen av spannmål ökar åren 2021–2031 på grund av ökad användning av djurfoder
Svarsalternativ 2	Stigande gödselpriser påverkar odlarnas beslut om sådd år 2022 och senare
Svarsalternativ 3	Importen av soja kommer sannolikt att minska till följd av minskad efterfrågan
Svarsalternativ 4	EU förväntas förbli en nettoproducent av biobränslen åren 2021–2031

Uppgift 1.14 Hur stor andel av Europeiska unionens mjölkproduktion representeras för närvarande av betesbaserade (pasture-based) extensiva mjölkproduktionssystem?

Svarsalternativ 1	2 %
Svarsalternativ 2	7 %
Svarsalternativ 3	11 %
Svarsalternativ 4	19 %

Uppgift 1.15 Var väntas efterfrågan på mejeriprodukter (dairy demand) växa kraftigast?

Svarsalternativ 1	Europa
Svarsalternativ 2	Asien
Svarsalternativ 3	Afrika
Svarsalternativ 4	Nordamerika

Uppgift 1.16 De följande fyra påståendena gäller produktionen och konsumtionen av fjäderfäkött inom Europeiska unionen. Ett av påståendena är korrekt. Vilket?

Svarsalternativ 1	Importen av fjäderfäkött från Afrika söder om Sahara väntas minska fram till år 2031
Svarsalternativ 2	Konsumenterna betraktar fjäderfäkött som mindre hälsosamt än griskött
Svarsalternativ 3	Konsumtionen av fjäderfäkött i EU minskar
Svarsalternativ 4	EU:s export av fjäderfäkött har ökat under tidsperioden 2011–2021

Uppgift 1.17 Världshälsoorganisationen (World Health Organization, WHO) rekommenderar att högst 30 % av energiintaget kommer från fett. I publikationen EU Agricultural Outlook jämförs en övergång till efterlevnad av WHO:s rekommendation om fett med ett så kallat basscenario (baseline situation). En övergång till rekommendationen bedöms ha olika effekter under perioden 2022–2031. Ett av följande påståenden om effekter är fel. Vilket?

Svarsalternativ 1	Växthusgasutsläppen från jordbruket ökar och producentpriserna på griskött stiger
Svarsalternativ 2	Konsumentpriserna för fetthaltiga produkter sjunker och produktionen av griskött minskar
Svarsalternativ 3	Konsumentpriserna på biprodukter till ost stiger och jordbrukets växthusgasutsläpp minskar
Svarsalternativ 4	Ökningen av mängden smör och ost som exporteras är nio gånger så stor som minskningen av mängderna som importeras

Uppgift 1.18 Den kinesiska regeringen har ställt upp mål för förbättring av självförsörjningsgraden för husdjursproduktion. Enligt publikationen EU Agricultural Outlook skulle uppnående av målet ha flera effekter jämfört med det så kallade basscenariot (baseline situation). Ett av följande påståenden om Kinas självförsörjning är korrekt. Vilket?

Svarsalternativ 1	Kinas nuvarande självförsörjningsgrad för griskött är 85 %
Svarsalternativ 2	Kinas andel av importen av fjäderfä på världsmarknaden sjunker till omkring fem procent
Svarsalternativ 3	Om självförsörjningsmålet uppnås minskar EU:s export av griskött till Kina med ungefär 40 %
Svarsalternativ 4	Kinas nuvarande självförsörjningsgrad för smör är 70 %

Uppgift 1.19 Vilken av följande kostnadskategorier växer snabbast under tidsperioden 2021–2031 mätt i index?

Svarsalternativ 1	Utsäde
Svarsalternativ 2	Djurfoder
Svarsalternativ 3	Energi och gödsel
Svarsalternativ 4	Övriga (t.ex. växtskyddsmedel, kostnader för medicinering av djur)

Uppgift 1.20 Hur stor andel av den fosfor som hamnar i EU:s kustvatten beräknas komma från jordbruket?

Svarsalternativ 1	15 %
Svarsalternativ 2	30 %
Svarsalternativ 3	45 %
Svarsalternativ 4	60 %

Del 2

Uppgifter som baserar sig på material som delas ut vid provet (0–30 poäng)

Bekanta dig med materialet som delas ut vid provet. Besvara uppgift 2.1 utifrån bilden av rapporten från WWF (2020) och uppgift 2.2 (frågorna a–d) utifrån artikeln av Jallinoja m.fl. (2016).

Varje svar ska bestå av hela meningar. Svaren ska rymmas i det avsedda utrymmet.

Skriv inte alternativa svar. Om du skriver alternativa svar kommer endast det svar som ger minst antal poäng att beaktas i bedömningen.

Besvara uppgifterna koncist och i enlighet med materialet. Var noga med att besvara respektive uppgift utifrån rätt material.

Skriv ditt svar på svenska. Svar skrivna på andra språk beaktas inte i bedömningen.

Uppgift 2.1 ger högst 10 poäng.

Vid poängsättning av svaren beaktas sakinnehållet och felfriheten samt språket i svaret (konstruktion, konsekvens och korrekt språk). För sakuppgifter i form av hela meningar kan du få högst 9 poäng. En tydlig konstruktion, konsekvent svar och korrekt språk ger högst en poäng.

Uppgift 2.2 (fråga a–d) ger högst 5 poäng per fråga, alltså högst 20 poäng.

Vid poängsättning av svaren beaktas sakinnehållet och felfriheten samt språket i svaret (konstruktion, konsekvens och korrekt språk). För sakuppgifter i form av hela meningar kan du få högst 18 poäng. En tydlig konstruktion, konsekvent svar och korrekt språk ger högst två poäng.

Uppgift 2.1

Jämför med hjälp av figurerna i bilden (WWF 2020) hur följande har utvecklats i de utvecklade länderna, utvecklingsländerna och de minst utvecklade länderna åren 1970–2017: bruttonationalprodukt per capita (A), användning av levande biomassa (B), skydd av de områden som är viktigast för naturens mångfald (s.k. nyckelområden) (C), befolkningen (D), stadsbefolkningen (E) och barndödligheten (F).

Maxlängd på svaret	2500 tecken
Poängsättning för obesvarad fråga	p.0
Minsta poäng	p. 0
Högsta poäng	p.10

Modellsvar:

Under perioden 1970–2017 har bruttonationalproduktens nivå per capita varit högst i de utvecklade länderna (0,5 p) och lägst i de minst utvecklade länderna (0,5 p).

Bruttonationalproduktens tillväxt per capita har under den granskade perioden varit ca USD 20 000 i de utvecklade länderna, ca USD 5 000 i de framväxande länderna och obefintlig i de minst utvecklade länderna. Störst har BNP-tillväxten per capita därmed varit i de utvecklade länderna (0,5 p).

(i avsnitt B räcker tre av de fyra följande delsvaren à 0,5 p för att den svarande ska få fulla poäng)

Under perioden 1970–2017 har utnyttjandet av levande biomassa varit störst i de framväxande länderna (0,5 p) och minst i de minst utvecklade länderna (0,5 p). Utnyttjandet av levande biomassa har ökat mest i de framväxande länderna (0,5 p), med ca 12 miljoner ton per år. Ökningen i fråga om utnyttjandet av levande biomassa har rentav accelererat (0,5 p), i synnerhet från och med 1990-talet.

Ännu i början av 1970-talet var andelen skyddade nyckelområden för biologisk mångfald större i de minst utvecklade länderna än i de utvecklade eller de framväxande länderna (0,5 p). Sedan dess har andelen skyddade områden växt mest i de utvecklade länderna (0,5 p). Från och med 1990-talet har skillnaden i fråga om denna andel mellan de utvecklade länderna å ena sidan och de framväxande och de minst utvecklade länderna å andra sidan ökat (0,5 p).

I de framväxande länderna har folkmängden varit störst (0,5 p) och befolkningstillväxten snabbast (0,5 p) under granskningsperioden. Samtidigt har befolkningstillväxten i de utvecklade länderna varit långsammast, och folkmängden i dem har varit nästan oförändrad (0,5 p).

Stadsbefolkningens andel av befolkningen har varit högst i de utvecklade länderna (0,5 p) och lägst i de minst utvecklade länderna (0,5 p). Stadsbefolkningens andel har ökat i alla länder, men snabbast har ökningen varit i de minst utvecklade länderna (0,5 p).

Barndödligheten har varit högst i de minst utvecklade länderna (0,5 p) och lägst i de utvecklade länderna. I alla länder har barndödligheten sjunkit (0,5 p), men kraftigast har nedgången varit i de minst utvecklade länderna (0,5 p) och de framväxande länderna.

Uppgift 2.2a

Artikeln undersöker konsumtion av växtprotein som praxis (as a practice). Författaren presenterar en teori över praxis (practice theory) som ett användbart verktyg för undersökning av konsumtionen av växtprotein och förändringar i den. Hur motiverar de i artikeln sitt påstående om att teorin över praxis är till nytta?

Maxlängd på svaret

2000 tecken

Poängsättning för obesvarad fråga

p.0

Minsta poäng

p. 0

Högsta poäng

p.5

Modellsvar:

När en praktik utövas av tillräckligt många blir den normal, vilket betyder att allt fler tar del i den (0,5 p). För att en rutinmässig "praktik att äta bönor" ska kunna utvecklas i de europeiska köttätarkulturerna behöver flera praktiska element förekomma (1 p). De här elementen är positiva föreställningar/meningar (0,5 p), lämpliga material (0,5 p) och kompetenser (0,5 p). Praktikteorin är alltså nyttig när konsumtionen av vegetabiliska proteiner undersöks, eftersom konsumtionen påverkas just av ovannämnda föreställningar/meningar, material och kompetenser (1,5 p). 4,5 p + 0,5 p för ett gott språk osv. = 5 p.

Uppgift 2.2b

Förklara den centrala tanken, det vill säga det viktigaste innehållet, i tabell 5. Åskådliggör förklaringen med hjälp av exempel ur tabellen.

Maxlängd på svaret	2000 tecken
Poängsättning för obesvarad fråga	p.0
Minsta poäng	p. 0
Högsta poäng	p.5

Modellsvar:

I tabellen presenteras två alternativa framtida utvecklingsförlopp (0,5 p). Utvecklingsförloppen anknyter till förändring (0,25 p) och till aktörer med ansvar för föreställningar/meningar (0,25 p), kompetenser/förmågor (0,25 p) och materialitet (0,25 p) som har med vegetabiliska proteiner att göra. Det ena utvecklingsförloppet leder till att konsumtionen av vegetabiliska proteiner ökar (0,5 p), medan det andra leder till att konsumtionen förblir oförändrad eller minskar (0,5 p). När det gäller t.ex. kompetenser kan konsumtionen stiga, om undervisningen i huslig ekonomi läggs om så att också vegetabiliska proteiner kan betraktas som huvudkomponent i måltider och recept på både vardags- och festmat som innehåller vegetabiliska proteiner inkluderas. Men om undervisningen i huslig ekonomi inte aktivt för fram eller inkluderar recept där vegetabiliska proteiner används, förblir konsumtionen oförändrad eller sjunker. (ETT EXEMPEL PÅ EN UTVECKLING SOM LEDER TILL ATT KONSUMTIONEN STIGER 1 p, ETT EXEMPEL PÅ EN UTVECKLING DÄR KONSUMTIONEN FÖRBLIR OFÖRÄNDRAD/SJUNKER 1 p., totalt alltså 2 p) 4,5 p + 0,5 p för ett gott språk osv. = 5 p

Uppgift 2.2c

Artikeln hänvisar till begreppet hållbar matkultur (sustainable culinary culture) (Mäkelä och Niva 2015). Vad avser Mäkelä och Niva med begreppet enligt artikeln av Jallinoja, Niva och Latvala?

Maxlängd på svaret	2000 tecken
Poängsättning för obesvarad fråga	p.0
Minsta poäng	p. 0
Högsta poäng	p.5

Modellsvar:

Med begreppet hållbar matkultur avses att gamla uppfattningar/föreställningar/associationer bör utmanas (1 p) för att animaliska proteiner (1 p) inte ska ses som den enda mat som passar till fest (0,5 p), mättar bra (0,5 p) och är tillfredsställande (0,5 p). Dessutom bör människorna lära sig nya sätt att laga mat (1 p). 4,5 p + 0,5 p för ett gott språk osv. = 5 p.

Uppgift 2.2d

Vilket är materialet för undersökningen och hur samlades det in? Vilka eventuella utmaningar eller begränsningar nämner författarna i fråga om materialet?

Maxlängd på svaret	2000 tecken
Poängsättning för obesvarad fråga	p.0
Minsta poäng	p. 0
Högsta poäng	p.5

Modellsvar:

Materialet var en webbenkät på befolkningsnivå (0,5 p) som år 2013 samlades in hos finländare i åldern 15–64 år som var medlemmar i en konsumentpanel (n=1000) (0,5 p om minst 2 har nämnts (0,25 p om en har nämnts)). I enkäten ingick frågor om sociodemografiska bakgrundsfaktorer (0,25 p), hur frekvent användningen av vegetabiliska proteiner var (0,25 p), motiven till att äta (0,25 p), avsikterna att öka konsumtionen av

vegetabiliska respektive animaliska proteiner (0,25 p) och uppfattningarna om att äta bönor, tofu och kött (0,25 p). En utmaning beträffande materialet var att svarsprocenten var låg (0,5 p), därför kan man tänka att de vars intresse för vegetabiliska proteiner är allra minst inte svarade (0,5 p). Den låga svarsprocenten kan också förklaras med att det är lätt att låta bli att reagera på inbjudningar som man får per e-post (0,25 p). Det var svårt att jämföra utbildningen och/eller lågutbildade var underrepresenterade, medan kvinnorna var (lite) överrepresenterade. Dessutom var de som bor utanför huvudstadsregionen underrepresenterade, vilket även det var en utmaning (1 p om minst 2 har nämnts (0,5 p om en har nämnts). 4,5 p + 0,5 p för ett gott språk osv. = 5 p.